

מי מממן את השתלמויות הרופאים? חברות התרופות

מאת: TheMarker
יום שלישי, 13 במרץ 2012, 8:59

דו"ח חדש חושף כי 16 חברות התרופות הרב-לאומיות הפועלות בישראל תרמו ב-2011 סכום של 21 מיליון שקל למוסדות וארגוני בריאות. הביקורת לא מאחרת להגיע

תגיות: תרופות

"בכל תחום אחר שבו ספק היה תורם כסף ללקוחות שרכשים ממנו ציוד במאות מיליוני שקלים, הנשא היה נתפש לכל הפחות כפגיעה בטוהר המידות" (אילוסטרציה) (צילום: shutterstock)

תעשיית התרופות בישראל היא המממנת העיקרית של השתלמויות של רופאים בישראל בחו"ל: 16 חברות התרופות הרב-לאומיות הפועלות בישראל תרמו ב-2011 סכום של 21 מיליון שקל למוסדות וארגוני בריאות. כמחצית מהסכום (11 מיליון שקל) נתרם לבתי חולים - כך עולה מדו"ח ראשון מסוגו שמפרסם פארמה ישראל, ארגון הגג של חברות תרופות המקור בישראל, המתפרסם לראשונה ב-TheMarker.

לפי הדו"ח של פארמה, היעד המרכזי לתרומה הוא "תמיכה בהכשרה מקצועית בחו"ל", ובמילים אחרות: מימון נסיעות של רופאים ואנשי רפואה לכנסים והשתלמויות בחו"ל, בעיקר רופאים שעובדים בבתי החולים. חברות הפארמה מימנו נסיעות אלה, שבתי החולים עצמם מתקשים לממן מקופתם, בסכום של 8.5 מיליון שקל ב-2011. מדובר בכנסים שמארגנים איגודים מקצועיים בחו"ל, בדרך כלל במימון משולב של חסויות מחברות תרופות ודמי הרשמה. הכנסים כוללים בדרך כלל הרצאות, סדנאות ועדכונים במחקרים חדשים.

הדו"ח מפרט לראשונה את היקף התחומות, והוא מתפרסם בעקבות חקיקה מהשנים האחרונות שמחייבת דיווח של שני הצדדים - התורמים ומקבלי התרומות - על היקפי התרומות ויעדן. פארמה מקדימה בדו"ח זה את הדו"ח הרשמי של משרד הבריאות, שצפוי להתפרסם במאי הקרוב, ולפרט את כל התרומות ל-2011, כולל סכום התרומה ושמות המקבלים.

בפארמה מודעים לכך שהמימון הגבוה של חברות התרופות לנסיעות של רופאים לחו"ל עלול לעורר ביקורת, בשל הזיקה הלא בריאה שנוצרת בין החפא שרשם תרופות ובית החולים שרכש את התרופות לבין חברת התרופות עצמה - שמממנת את נסיעת הרופא וחוסכת לבית החולים כסף רב.

לדברי גיא גורצקי, מנכ"ל פארמה ישראל, "מדובר בכנסים בינלאומיים בעלי חשיבות גדולה מאוד. הכנסים הללו הם דבר קריטי להכשרתו של הרופא, ונכון להיום אף אחד לא מצליח לממן את זה. בשורה התחתונה, אין קשר ישיר בין החברה לרופא. החברה נותנת את הכסף לבית החולים, והוא זה שמחליט איזה רופאים לשלוח לכנס".

אך לא כולם בטוחים שמדובר בתחמה מבורכת. סמנכ"ל משרד הבריאות, עו"ד יואל ליפשיץ, שקידם את החקיקה להטלת חובת השקיפות על התרומות, מותח ביקורת חריפה על מימון נסיעות הרופאים. לדבריו, "פארמה, שמתהדרת בקידום הבריאות, מתגלה כאן כגוף שכל תפקידו הוא להזרים כספים לרופאים, על מנת שימשיכו לנפק את סחורתם ללא קשר ליעילות הרפואית. עוצב לראות כי במקום שתפעל לצמצום התופעה, פארמה מתהדרת בה".

ליפשיץ מוסיף כי "בכל תחום אחר שבו ספק היה תורם כסף ללקוחות שחוכשים ממנו ציוד במאות מיליוני שקלים, הנושא היה נתפש לכל הפחות כפגיעה בטוהר המידות וכניגוד אינטרסים. מכבסת המילים שפארמה משתמשת בה על כך שהיא שמחה להיות מכשירת הרפאים וזו שדואגת להעשרתם המקצועית - היא לא יותר מזרית חול בעיניים".

גורצקי אינו נשאר חייב: "אלה התבטאויות מגוחכות", הוא אומר. "מפליא שמשד הבריאות - שאינו נותן שום מענה להכשרה מקצועית ולפעילות חברתית בתחום הבריאות - מלין על הפעילות של פארמה. תעשיית התרופות היא שחקן שתורם בתחום המומחיות שלו, וזה אך טבעי ומתבקש. זה עולם התוכן שלנו - ואנו פועלים לטובת העניין".

לדברי פרופ' שמעון רייסנר, סגן מנהל בית החולים רמב"ם ומי שאחראי בבית החולים על נושא הנסיעות לחו"ל, אין שום חשש להשפעה של מימון הנסיעות על רכש התרופות בבית החולים: "חברות התרופות, כמו הרבה חברות מסחריות אחרות, מחזירות לקהילה חלק מהרווחים שלהן באותו תחום שבו הן עוסקות. אנו מקפידים על כך שלא יהיה קשר בין החברה שתורמת לחפא שנוסט".

"התהליך מתנהל כך שהחברה פונה להנהלת בית החולים או המחלקה, המנהל קובע מי יקבל את הנסיעה, ולאחר מכן הנסיעה עוברת ועדת נסיעות שאמורה לאשר סופית את ההשתלמות הוועדה לא תאפשר, למשל, לנסוע לסקי או בילוי, רק לכנס מוכר בתחום שבו הרפא עוסק, בדיוק בימים של הכנס, לא לפני או אחרי - כך שהנסיעה היא חלק מהלימודים וחלק מההתמחות וההכשרה של הרפא".

רייסנר מוסיף כי "אנו דואגים שלא יהיה אף פעם קשר בין הרפא שנוסט לרכש תרופות. אין סיכוי שמי שעוסק ברכש ינהג מנסיעה על חשבון חברה". לדבריו, "מבחינת התרומה להכשרה המקצועית של הרפא - זו תרומה אדירה".

האם נכון וראוי לדעתך שבית חולים יקבל תרומות מספק שהוא חכש ממנו תרופות בשווי עצום?

רייסנר: "בעולם אידיאלי גם לא היינו מקבלים תרומות כדי לבנות ולצייד את בית החולים - אבל אנחנו בעולם ריאלי. לבית החולים אין כסף לנסיעות ולפיתוח. אנחנו מקבלים תרומות לדברים שונים. כל המכשור המתקדם ברמב"ם נרכש מתרומות. זה המצב".

"לקבל תקציב מהמדינה זו מכה"

בהפרש ניכר אחרי בתי החולים, הגופים שנהנים מתרומות של חברות התרופות הם ארגוני חולים (5 מיליון שקל), איגודים רפואיים (3 מיליון שקל), קופות חולים (1.5 מיליון שקל) ועוד. אפילו משרד הבריאות מקבל תרומות - ב-2011 קיבל המשרד 130 אלף שקל מחברות תרופות - חלקו עבור הכשרה מקצועית לעובדיו בחו"ל, וחלקו לא ידוע (מסוגל תחת הקטגוריה "אחר").

לדברי יו"ר האגודה לזכויות החולה, שמוליק בן יעקב, "אין שום ניגודי אינטרסים בין חברות התרופות וארגוני חולים. מה שמעניין את ארגוני חולים זה לקדם את האינטרסים של החולים שלהם - וחברות התרופות הן שותפות טבעיות".

הארגונים הרפואיים המובילים בקבלת תרומות מחברות התרופות		
ארגונים רפואיים באלפי שקלים	ארגוני חולים באלפי שקלים	בתי חולים במיליוני שקלים
1 האיגוד הקרדיולוגי 419.5	1 האגודה למלחמה בסרטן 542.2	1 רמב"ם 1.40
2 ההסתדרות הרפואית 334.7	2 אגודה ישראלית לסוכרת 504.5	2 שיבא 1.30
3 איגוד רופאי המשפחה 293.9	3 עילאי 437.7	3 איכילוב 1.00
4 האיגוד הישראלי לרפואה פנימית 271.5	4 האגודה הישראלית לטרשת נפוצה 401.8	4 הדסה 1.00
5 האגודה הישראלית לרפואת ילדים 169.8	5 לינה למלחמה בשחפת ובמחלות ריאה בישראל 246.0	5 בילינסון 0.67

הגדלה

יגעמחה הישראלית לאוסטאופורוזיס ומחלות עצם

(צילום: TheMarker)

בן יעקב מחדד את הוואקום שאליו נכנסות חברות התרופות: מיעוט התקציבים של המדינה: "לקבל תקציב מהמדינה זו מכה שלא תתואר. הסכומים הם מצחיקים, והדרישות הרגולטוריות בלתי אפשריות", הוא אומר. "מנהלת של אחד הארגונים, שעברה דרך תחתית כדי לקבל תמיכה של 7,000 שקל ממשד הבריאות, אמרה לי שלהבא היא פשוט תותר על התענוג. היינו שמחים אם משרד הבריאות היה אומר - אל תקחו מאף אחד, קבלו ממני - אבל זה לא יקרה".

היעד השני בגודלו לתרומות, אחרי מימון הנסיעות לחו"ל, מוגדר כ"אחר" - 7.3 מיליון שקל - הגדרה שכוללת תמיכה בארגוני חולים (3.5 מיליון שקל), באיגודים רפואיים (1.5 מיליון שקל) ובבתי חולים למטרות שאינן השתלמויות רפואיים (1.9 מיליון שקל). במקום השלישי, עם סכום של 5 מיליון שקל, נמצאת תמיכה בהכשרה מקצועית של רופאים על ידי מוסדות בישראל - בעיקר הכשרות וכנסים שמארגנים בתי חולים, ארגוני חולים ואיגודים.

תרומות לתפעול מרכזים שיקומיים לאטיסטים

כשירדים לרזולוציה של היעדים הפרטניים לתרומות, מתקבלות פעילויות בסיסיות למדי, שקשה להאמין שמוסדות וארגוני בריאות נדרשים לתרומות כדי לממן. כך, למשל, ניתן למצוא תרומות למימון חונכים לילדים חולי סרטן; תרומת ספר מקצועי למחלקת פגים באחד מבתי החולים; תרומה לבית חולים אחר עבור רכישת כתב עת מקצועי; תמיכה במתמחים מצטיינים; תרומה לקו חם של תמיכה בחולים; תמיכה במחנה קיץ לילדים חולים; תרומה לתפעול מרכזים שיקומיים לילדים אוטיסטים ועוד.

שאר יעדי התרומות קטנים בהרבה מבחינה כספית, וכוללים השתתפות במימון רכישת ציוד רפואי (בעיקר לבתי חולים וארגוני חולים), השתתפות בבניו ושיפוץ ועוד.

מבין בתי החולים, המרכז הרפואי רמב"ם הוא זה שקיבל את סך התרומות הגבוה ביותר ב-2011 - 1.4 מיליון שקל. אחריו נמצא המרכז הרפואי שיבא עם 1.3 מיליון שקל, ואיכילוב והדסה, שקיבלו כל אחד תרומות של כמיליון שקל - רובן מיועדות למימון נסיעות של רופאים לכנסים בחו"ל.

מבין האיגודים הרפואיים, האיגוד שזכה לתרומה הגבוהה ביותר ב-2011 היה האיגוד הקרדיולוגי, עם תרומות בסך 420 אלף שקל. אחריו נמצאים ההסתדרות הרפואית (הר"י) עם 334 אלף שקל, איגוד חפאי המשפחה עם 293 אלף שקל והאיגוד הרפואי פנימית עם 271 אלף שקל.

בראש המוסדות וארגוני החולים שמקבלים תרומות נמצאת האגודה למלחמה בסרטן, שקיבלה ב-2011 תרומות בסך 542 אלף שקל מחברות הפארמה. אחריה נמצאת האגודה הישראלית לסוכרת עם תרומות של חצי מיליון שקל, והעמותה הישראלית לאוסטיאופורוזיס עם תרומות בסך 437 אלף שקל.

בפארמה ישראל אומרים כי העובדה שמחצית מהתרומות הופנו לבתי חולים ורבע מהן לארגוני חולים "משקפת את הצורך והמחויבות של תעשיית הפארמה בישראל לתמיכה במערכת הבריאות, בבתי החולים, בארגוני חולים, בחולים ובבני משפחותיהם. בנוסף, אחד הייעודים המרכזיים נוגעים לשמירה ולקידום רמתה המקצועית של הרפואה בישראל, ובתוך כך סיוע במימון השתלמויות וכנסים וספרות מקצועית".

לדברי גורצקי, "אנחנו גאים בתרומות הללו. בלעדיהן - שיעור משמעותי מהפעילויות של קידום הבריאות לא היו מתקיימות. עבור ארגוני חולים, התרומה היא פעמים רבות דרמטית".

לדברי פרופ' אבינעם רכס, נירחולג בהדסה ויו"ר הלשכה לאתיקה בהסתדרות הרפואית, "הכינוסים הטובים ביותר מבחינה מקצועית בניירחולגיה מתנהלים על ידי האקדמיה לניירחולגיה בארה"ב או האיגוד הניירחולגי של אירופה - אלה כינוסים שנמשכים בדרך כלל שבוע, שמיטב המומחים מכל העולם מגיעים אליהם ונותנים הרצאות לימודיות. התוכנית עמוסת - 10-12 שעות הוראה ביום ואלפי משתתפים.

"אם לוקחים בחשבון את הוצאות הטיסה, המלון, ההרשמה לכינוס ולהשתלמויות - השתתפות בכינוס כזה עשויה בקלות להגיע לאלפי דולרים. לרופאים צעירים, מתמחים, שאין להם קרנות השתלמות, ולמחלקה שאין לה כסף להטיס אותם, אין שום דרך אחרת להגיע לכנסים כאלה. כשהם חוזרים מהכנס, הרופאים בדרך כלל נותנים הרצאות ומעדיכנים את חבריהם במחלקה על מה שלמדו - כך שהרווח כפול ומכופל. ולכן התרומה הזו של חברות התרופות, ששולחת חפא לכינוס חשוב שלא צבוע בצבוע של תרופה מסוימת, היא תרומה חשובה לרמת רופאים בישראל".